

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bfv.I.1116/2022/6.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Domonyai Alexa, a tanács elnöke

Dr. Schmidt Péter, előadó bíró

Dr. Gimesi Ágnes, bíró

Dr. Kardos Andrea, bíró

Dr. Tuba István Krisztián, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2023. március 7.

Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette

Terhelt(ek): terhelt2 és társa

(Terhelt1 II. rendű)

Elsőfok: Fővárosi Törvényszék, 3.B.1283/2019/62., ítélet, tárgyalás,

2021. szeptember 28.

Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 1.Bf.30/2022/8., végzés, tanácsülés,

2022. június 21.

Az indítvány előterjesztője: Terhelt1 II. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette miatt terhelt2 és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a Terhelt1 II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva, a Fővárosi Törvényszék 3.B.1283/2019/62. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 1.Bf.30/2022/8. számú végzését Terhelt1 II. rendű terhelt vonatkozásában hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Fővárosi Törvényszék 2021. szeptember 28. napján kihirdetett 3.B.1283/2019/62. számú ítéletével Terhelt1 II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont II. fordulat] és bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), ezért öt halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 500 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg. A szabadságvesztés végrehajtását 5 év próbaidőre felfüggesztette és megállapította, hogy a II. rendű terhelt a szabadságvesztésből annak elrendelése esetén legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság a pénzbüntetés egy napi tételének összegét 1.000 forintban állapította meg és rendelkezett arról, hogy az így kiszabott összesen 500.000 forint pénzbüntetést meg nem fizetése esetén szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről és kötelezte a II. rendű terheltet 165.665 forint bűnügyi költség megfizetésére.

[2] A Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a 2022. június hó 21. napján megtartott tanácsülésen meghozott 1.Bf.30/2022/8. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelttel szemben is helybenhagyta.

[3] **II.** A jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben a II. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja és a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján. A felülvizsgálati indítvány indoka az, hogy a védő álláspontja szerint az első- és másodfokú bíróság tévesen minősítette a II. rendű terhelt költségvetési csalás bűncselekményét üzletszerűnek. E körben a védő a bírói gyakorlat ismertetése alapján arra az álláspontra jutott, hogy jelen ügyben az üzletszerű minősítést nem lehet megállapítani. A felülvizsgálati indítvány emellett kifogásolta, hogy az ítélet indokolása nem tartalmazza az üzletszerűség megállapításának alapjául szolgáló bizonyítékokat, a jogi indokolást és a védőbeszédben foglaltak cáfolatát.

[4] Egyéb észrevételei között a védő arra hivatkozott, hogy nem nyert bizonyítást az, hogy a társaság irányítását a II. rendű terhelt látta volna el.

[5] Sétrelmezte továbbá, hogy a bűnsegédként marasztalt II. rendű terhelte a tettesként elítélt I. rendű terhelttel azonos mértékű büntetést szabott ki a bíróság, ami a belső arányosság követelményének sem feleltethető meg és a II. rendű terhelt egészségi állapotát sem kellő súllyal vette figyelembe.

[6] Mindezekre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a megtámadott határozatokat változtassa meg, a felülvizsgálati indítványban foglaltakat méltányosan bírálja el. A védő arra indítványt nem tett, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványban foglaltak alapján milyen módon változtassa meg a jogerős ügydöntő határozatot, azonban tartalma alapján a Kúria úgy tekintette, hogy az indítvány az üzletszerűség, mint minősítő körülmény törvénysértő megállapítása miatt a II. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés enyhítésére irányul, azonban a büntetés törvénysértő voltára konkrét hivatkozást nem tartalmaz.

[7] A védő a felülvizsgálati indítványához a meghatalmazásán kívül orvosi iratokat csatolt.

[8] A Legfőbb Ügyészség BF.1230/2022/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[9] Hivatkozott arra, hogy a Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, márpedig az irányadó tényállás szerint az ügyben vizsgált céget a I. és II. rendű terheltek irányították ténylegesen, a stratégiai és pénzügyi kérdésekben ők hozták meg a döntéseket, ezért ennek a megállapításnak a megkérdőjelezésére vonatkozó részében a felülvizsgálati indítvány kizárt.

[10] Kifejtette, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pontja alapján – figyelemmel a ba) és bb) alpontokra – a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a védő által hivatkozott bírói gyakorlatból éppen arra vonható le következtetés, hogy az I. rendű terhelt, mint tettes

cselekményét a bíróságok helytállóan minősítették üzletszerűen elkövetettnek, erre figyelemmel a bűnsegédként marasztalt II. rendű terhelt cselekményének minősítése is a tettes cselekményének minősítéséhez igazodik, így az üzletszerűség megállapítása törvényes volt. Hivatkozott arra, hogy a felülvizsgálati indítványban is megjelölt 3/2011. BJE határozat alapján megállapítható, hogy a bűnsegédet abban az esetben lehet az üzletszerűen elkövetett cselekmény miatt az üzletszerűség minősítő körülményének megfelelően marasztalni, ha a hozzá kapcsolódó tettesi alapcselekmény üzletszerűen elkövetett, és ez jelen ügyben megállapítható.

[11] A Legfőbb Ügyészség kiemelten hivatkozott a BH 2015.59. számon közzétett eseti döntésben foglalt megállapításokra, melyek értelmében az a körülmény, hogy a törvény rendelkezése folytán a több, egymással valódi anyagi halmazatban álló bűncselekményt 1 rendbeli bűncselekményként kell értékelni, nem vezethet oda, hogy a mesterségesen kialakított 1 rendbeli bűncselekményre figyelemmel a – rendszerint több bűncselekmény elkövetését igénylő – üzletszerűség megállapítására nem kerülhet sor. A költségvetési csalás tényállása ún. összefoglalt bűncselekmény. Olyan törvényi egység, amely akár egymással össze nem függő cselekményeket olvaszt egyetlen bűncselekmény tényállásába. Ennél fogva nem kizárt a bűncselekményegységként értékelése az egyébként térben és időben is elkülönülten végrehajtott cselekményeknek. Az ilyen, önmagukban is bűncselekmény megállapítását eredményező – valódi anyagi halmazatszerű – rész-cselekmények alapját képezhetik a több ugyanolyan bűncselekmény megállapításának az üzletszerű elkövetés fogalmában. Általában több bűncselekmény elkövetése alapján kerülhet sor az üzletszerűség megállapítására, nem kizárt azonban az sem, hogy egyetlen bűncselekmény alapozza meg az üzletszerűséget, feltéve, hogy az elkövető rendszeres haszonszerzésre törekedve több bűncselekmény elkövetését határozta el. A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra, hogy az irányadó tényállás szerint a vizsgált cég negyedéves adóbevalló volt; több, egymást követő negyedévben valósult meg a cselekmény; a negyedévenként megállapított költségvetési kár is meghaladja a bűncselekményi értékhatárt. Ezen rész-cselekmények időszakára, számára és elkövetési értékére figyelemmel a terhelt rendszeres haszonszerzésre irányuló törekvésére kétségtelen következtetés vonható le. A megállapított tényállás szerint az I. rendű terhelt nyújtotta be a II. rendű terhelt emailcímén a valótlan tartalmú, illetve határidőn túli adóbevallásokat. Ehhez a II. rendű terhelt az emailcím rendelkezésére bocsátásán túl úgy nyújtott segítséget, hogy az I. rendű terhelttel közösen hozta a döntéseket a cégben, azt együttesen irányították, azaz az adóbevallás valótlan tartalma és benyújtása, illetve elmaradása is együttes döntésük volt. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint, mivel a II. rendű terhelt cselekményének minősítése helytálló, a vele szemben kiszabott büntetés törvényes. A Btk. 14. § (3) bekezdésére figyelemmel a bűnsegéddel szemben alkalmazandó büntetési tétel a tetséssel szemben alkalmazandó büntetési tétellel azonos mértékű, ezért önmagában ez a körülmény törvénysértést nem valósít meg, ahogy az sem, ha a büntetés kiszabási körülményeket nem, illetve nem kellő súllyal vette figyelembe az eljáró bíróság.

[12] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott szabálysértés az ügyben nem állapítható meg.

[13] Mindezekre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdés szerinti tanácsülésen, a Be. 662. § (1) bekezdés alapján a Fővárosi Törvényszék 3.B.1283/2019/62. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéletábla 1.Bf.30/2022/8. számú végzését a II. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

[14] A II. rendű terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratára észrevételt tett, amelyben lényegében teljes egészében megismételte a felülvizsgálati indítványában előterjesztetteket.

[15] **III.** A felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása részben kizárt, a felülvizsgálati indítvány egyéb részében alaptalan.

[16] A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) XC. fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott felülvizsgálati okokra történő hivatkozással, a felülvizsgálati okok fennállása esetén, a törvényben meghatározott feltételek mellett kerülhet sor. A felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.

[17] A felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat – ellentétben a perújítással – nem a jogerős ügydöntő határozat egyes ténybeli – a tényállás megalapozottságát érintő – hiányosságainak, hanem a jogerős ügydöntő határozat egyes súlyos, a törvényben tételesen meghatározott jogi hiányosságának orvoslására szolgál. A büntetőeljárásról szóló törvény ezért a 650. § (2) bekezdésében kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.

[18] A Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[19] Mindez azt jelenti, hogy felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tények, valamint a tények megállapításához vezető okfolyamat, a lefolytatott bizonyítás törvényessége, a bíróságok bizonyítékértékelő és mérlegelő tevékenysége nem támadható, felülvizsgálati indítvány kizárólag a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállással összhangban álló tényekre alapítható (BH 2023.5.).

[20] A felülvizsgálati indítvány ezért mindazon részében, amelyben a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényeket vitatja, törvényben kizárt. Felülvizsgálati indítványban kizárt annak a megállapításnak a vitatása, hogy a cég1.-t ténylegesen az I. és II. rendű terheltek irányították, a társaság gazdasági tevékenysége körében mind stratégiai, mind pénzügyi kérdésekben ők rendelkeztek döntési jogkörrel. Ugyancsak nem támadható az, hogy az I. és II. rendű terheltek a cég1. tényleges irányítójaként 2012. január 1. napja és 2013. június 30. napja közötti időszakban a tényállásban megjelölt számlákat állították ki a cég által ténylegesen teljesített belföldi termékértékesítésről és szolgáltatásról. A tényállás nem támadható részét képezi az is, hogy a cég1. nevében eljárva az I. és II. rendű terheltek a számlákon szereplő gazdasági eseményeket teljesítették, a számlák ellenértékét megszerezték, azonban a 2012. I. negyedévére vonatkozóan benyújtott általános forgalmi adóbevallás a gazdasági társaság tényleges bevételeit nem a valóságnak megfelelően tükrözte; 2012. II., III. és IV. negyedévére, valamint 2013. I., II. negyedévére vonatkozóan pedig az I. rendű terhelt nevében a II. rendű terhelt emailcíméről benyújtott, de az önellenőrzési tilalom miatt már fel nem dolgozott adóbevallásra figyelemmel a megjelölt időszakban a cég1. az általa realizált

árbevételt teljes egészében eltitkolta az adóhatóság elől. A tényállás szerint a cégl.-t ténylegesen irányító I. és II. rendű terheltek cselekményükkel 2012. I. negyedévéől 2013. II. negyedévéig általános forgalmi adó adónemben összesen 86.959.543 forint összegű vagyoni hátrányt okoztak az állami költségvetésnek.

[21] A törvényben kizárt a felülvizsgálati indítvány azon része, amely az ítélet indokolásának hiányosságait támadja, az indokolási kötelezettség megsértése ugyanis 2018. július 1-jétől nem felülvizsgálati ok (BH 2020.355.).

[22] Mindezekre tekintettel a felülvizsgálati indítvány indokai közül az irányadó, jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján érdemben elbírálandó kérdés az volt, hogy az ügyben eljáró bíróságok törvényesen állapították-e meg a terhelt terhére a költségvetési csalás büntetettének üzletszerű elkövetését. Vizsgálandó volt az, hogy a költségvetési csalás vonatkozásában törvénysértő minősítés megállapítható-e, illetve a hivatkozott büntetés kiszabása a Btk. más szabályának megsértését jelentette-e, továbbá, hogy ezek törvénysértő büntetést eredményeztek-e. A Btk. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott felülvizsgálati ok ugyanis csak valamennyi törvényi feltétel együttes megállapítása esetén képez felülvizsgálati okot, önmagában a bűncselekmény törvénysértő minősítése, vagy a Btk. más szabályának megsértése nem alapozza meg a felülvizsgálatot, ha a büntetés emellett is törvényes.

[23] A Kúria megállapítja, hogy a bünteteskiszabási körülményekre történő hivatkozás, így a II. rendű terhelt egészségi állapotának figyelembevételével kapcsolatos érvelés felülvizsgálati okként nem vehető figyelembe, mivel a Btk. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában megjelölt, a Btk. más szabályainak megsértésén kizárólag a Büntető Törvénykönyv mérlegelést nem tűrő, kógens szabályának megsértését lehet figyelembe venni, a büntetés céljára és a büntetés kiszabására vonatkozó szabályok pedig nem ilyenek, mivel e körben bírói mérlegelésnek van helye. A felülvizsgálat keretében a jogerős határozatban megállapított büntetés önmagában nem, hanem csak akkor támadható, ha a cselekmény törvénysértő minősítése vagy más anyagi jogszabály sérelme miatt szabtak ki törvénysértő büntetést vagy alkalmaztak törvénysértő intézkedést. A büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a büntető törvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik (BH 2012.239.). A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve az adott terhelt esetében mit tekint enyhítő vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli. Kétségtelen, hogy ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a Btk. 79-80. §-ainak rendelkezéseire, valamint az 56. BK véleményben (korábban BK 154. számú állásfoglalásban) foglaltakra. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy ezek a bünteteskiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró támpontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége nem (így a büntetés kiszabási tényezők értékelése sem) képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, illetve vizsgálható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a bünteteskiszabás elveire vonatkozó törvényi rendelkezéseket és felsőbb bírósági iránymutatásokat (BH 2017.109. számon közzétett döntés indokolás [66] bekezdés).

[24] Felülvizsgálati eljárásban pedig a Be. 659. § (1) bekezdése értelmében bizonyításnak, így büntetés kiszabási kérdések kérdésében indítványozott bizonyításnak sincs helye.

[25] A Kúria megállapítja, hogy a védő ugyan megjelölte a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját, mint felülvizsgálati okot, azonban indítványa erre vonatkozó jogi és ténybeli érvelést nem tartalmaz, az indítvány kizárólag a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában megjelölt felülvizsgálati oknak felel meg.

[26] A Be. 648. § a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is helye van.

[27] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt vagy a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[28] A Be. 651. § (2) bekezdés c) pontja értelmében a terhelt javára a védő a Be. 652. § (4) bekezdésére figyelemmel határidő nélkül nyújthat be felülvizsgálati indítványt.

[29] Mindezekre figyelemmel a Kúriának azt kellett vizsgálni, hogy törvényes volt-e a II. rendű terhelt költségvetést károsító cselekményének minősítése, és az üzletszerűség, mint minősítő körülmény esetlegesen törvénysértő megállapítása eredményezett-e törvénysértő büntetést.

[30] Mindezek mellett a Kúriának a felülvizsgálati indítvány alapján azt is vizsgálnia kellett, hogy önmagában az a tény, hogy a II. rendű terhelten szemben bűnsegédi elkövetői minőség alapján szabták ki a büntetést, törvénysértővé teszi-e azt akkor, ha az I. rendű terhelten szemben ugyanezen cselekmény vonatkozásában a felelősségét közvetett tettesi alakzatban állapították meg.

[31] A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 396. § (1) bekezdés a) pontja szerint, aki költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[32] A Btk. 396. § (9) bekezdés a) pontja értelmében költségvetésen az államháztartás alrendszereinek költségvetését is érteni kell, míg b) pontja szerint vagyoni hátrány alatt a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést is érteni kell.

[33] A Btk. 396. § (5) bekezdés b) pont II. fordulata szerint a büntetés 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztés, ha a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást üzletszerűen követik el.

[34] A cselekmény költségvetést károsító tényállásszerű elkövetés idejére (2012. július 20-tól 2013. július 20-ig) figyelemmel alkalmazandó hatályú Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.

[35] A Btk. 459. § (6) bekezdés d) pontja alapján 50.000.001 és 500.000.000 forint között különösen nagy az e törvény alkalmazásában figyelembe veendő vagyoni hátrány összege.

[36] Mindezek alapján az irányadó tényállás ismertetett tényeit figyelembe véve megállapítható, hogy az I. és II. rendű terheltek cselekményükkel az állami költségvetésnek okozott vagyoni hátrány összegére tekintettel megvalósították a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalást, amely különösen nagy vagyoni hátrányt okozott. Erre figyelemmel amennyiben az üzletszerű minősítés megállapítása törvényes volt, úgy a II. rendű terhelt terhére megállapított költségvetést károsító bűncselekmény minősítése is törvényes.

[37] A védő az üzletszerűség körében tévesen értelmezte az irányadó bírói gyakorlatot, ebben a körben a folytatólagosság és az üzletszerűség megállapíthatóságát több esetben összekötötte, illetve nem megfelelően értelmezte a folytatólagosság törvényi egysége, a természetes egység, illetve az összefoglalt bűncselekmény különös részi törvényi egysége mellett. Ebben a körben a Kúria korábban már egyértelmű értelmezést adott a BH 2015.59. számon közzétett Bhar.II.1549/2013/11. számú ítéletében.

[38] A Kúria az ügyben a másodfokú bíróság jogértelmezését vizsgálva megállapította, hogy a Btk. 396. §-ában foglalt költségvetési csalás törvényi tényállásán belül értékelésre kerülő különböző elkövetési magatartások egységet alkotnak és a folytatólagosság megállapításának nincs helye. A költségvetési csalás Btk. 396. §-ában foglalt törvényi tényállása ún. különös részi törvényi egység, összefoglalt bűncselekmény. A jogalkotó a Különös Részben létrehozott törvényi egységgel olyan, akár egymással össze nem függő cselekményeket olvasztott egyetlen bűncselekmény tényállásába, amelyek esetében az ugyanazon elkövető által meghatározott költségvetések sérelmére elkövetett, akár térben és időben elkülönülten végrehajtott cselekmények értékelését bűncselekmény egységként rendelte megítélni. Az összefoglalt bűncselekmények esetén kizárt a Btk. Különös Részében egy bűncselekményként megállapított, különös részi törvényi egységként szabályozott összefoglalt bűncselekményt alkotó egyes részcsselekmények esetében a folytatólagosság törvényi egységének megállapítása, mivel a folytatólagosság, mint általános részi törvényi egység csak abban az esetben állapítható meg, ha a folytatólagosság egységébe tartozó, egy eljárásban elbírált cselekmények önmagukban is bűncselekményt valósítanak meg. Amennyiben az egyes részcsselekmények valósítanak meg akár önmagukban bűncselekményeket, akár a többi részcsselekménnyel együtt bűncselekményeket, a jogalkotó rendelkezésének megfelelően egyetlen különös részi törvényi tényállás keretein belül egy rendbeli, egységet képező cselekményként kerülnek értékelésre; így ez a folytatólagos egység megállapítását értelemszerűen kizárja, mivel ilyen esetben az összefoglalt bűncselekmény, mint egy bűncselekmény kerül egy eljárásban elbírálásra. Önmagában azonban az, hogy a költségvetési csalás, mint különös részi törvényi egység, nem azonos a folytatólagos egységgel, nem zárja ki az üzletszerűség mint minősítés megállapítását.

[39] A Kúria a hivatkozott ítéletében kifejtette, a korábbi és a hatályos büntető törvény azonos tartalmú fogalma szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik [korábbi Btk. (1978. évi IV. törvény) 137. § 9. pont, Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pont].

[40] Nem kétséges, hogy a folytatólagos elkövetés megállapítása nem azonos az üzletszerű elkövetéssel, vagyis az előbbiből nem feltétlenül következik az utóbbi (pl. a tolvaj pusztán bosszúból lopja meg többszörösen a haragosát). Az adóelvonással megvalósuló, a folytatólagos elkövetés ismérveit hordozó végrehajtás esetén viszont már igencsak szorossá válik a folytatólagosság és az üzletszerűség kapcsolódása, mivel aki az adót – ide nem értve az egyszerű késedelmet – szándékoltnak nem vallja be, azt nem is akarja megfizetni, vagyis egyértelműen haszonszerzésre törekszik (lásd. 95. BKv III. pontja). Ha az adóelvonás a részéről ismétlődik, különösen, ha az ismétlődés többszörös, akkor a rendszeres haszonszerzésre törekvés tetten érhető.

[41] A költségvetési csalás tekintetében a különös részi törvényi egység folytán a vizsgált bűncselekmény körében az üzletszerűség megállapítása eltérő szempontok szerint vizsgálendő.

[42] Mind az adócsalás folytatólagosan elkövetett bűncselekmény egységébe, mind pedig a törvényi egység különös eseteként szabályozott költségvetési csalásba – bár ez utóbbi bűncselekménybe nem szükségképpen – önmagukban bűncselekményt képező és a törvényi egységi konstrukció hiányában egymással egyébként valóságos anyagi halmazatban álló bűncselekmények tartozhatnak. Az a körülmény pedig, hogy a törvény rendelkezése folytán a több, egymással valódi anyagi halmazatban álló bűncselekményt egy rendbeli bűncselekményként kell értékelni, nem vezethet oda, hogy a mesterségesen kialakított egy rendbeli bűncselekményre figyelemmel a – rendszerint több bűncselekmény elkövetését igénylő – üzletszerűség megállapítására nem kerülhet sor.

[43] Az üzletszerűség megállapításának két konjunktív feltétele van: egyfelől az azonos vagy hasonló bűncselekmények elkövetése (tárgyi oldal), másfelől pedig a rendszeres haszonszerzésre törekvés (alanyi oldal).

[44] A költségvetési csalás tényállása összefoglalt bűncselekmény, olyan törvényi egység, amely akár egymással össze nem függő cselekményeket olvaszt egyetlen bűncselekmény tényállásába. Ennél fogva nem kizárt a bűncselekmény-egységként értékelése az egyébként térben és időben is elkülönülten végrehajtott cselekményeknek. Az ilyen, önmagukban is bűncselekményt eredményező – valódi anyagi halmazatszerű – rész-cselekmények alapját képezhetik a több ugyanolyan bűncselekmény megállapításának az üzletszerű elkövetés fogalmában.

[45] Általában több bűncselekmény elkövetése alapján kerülhet sor az üzletszerűség megállapítására. Nem kizárt azonban az sem, hogy egyetlen bűncselekmény alapozza meg az üzletszerűséget, feltéve, hogy az elkövető rendszeres haszonszerzésre törekedve több bűncselekmény elkövetését határozta el (BH 2011.92.II.). A rendszeres haszonszerzésre törekvés az elkövető célzatára utal. Az üzletszerűség megállapítható akkor is, ha e célzat nem realizálódik, vagyis, ha az elkövető nem jut hozzá az általa remélt vagyontárgyakhoz, anyagi

javakhoz, illetve, ha ténylegesen nem tesz szert haszonra. Nem feltétele az üzletszerűség megállapíthatóságának az sem, hogy a bűnözés legyen az elkövető egyetlen keresetforrása. Elégséges, ha a bűncselekményeket azért valósítja meg, hogy ily módon jövedelmét rendszeresen kiegészítse.

[46] Mindezekre figyelemmel a Kúria nem értett egyet azzal a következtetéssel, hogy a folytatólagosan elkövetett adócsalás esetén a folytatólagosság egységébe tartozó egy rendbeli bűncselekmény önmagában nem képezheti az üzletszerű elkövetés megállapításának az alapját. A hatályos Btk. rendszerében pedig ez a végkövetkeztetés olyan contra legem értelmezéshez vezetne, amely tagadná, hogy a költségvetési csalásba illeszkedő, haszonszerzésre törekvő elkövetés akárhányszori ismétlődés mellett sem lehetne üzletszerűen elkövetettnek minősíthető (BH 2015.59. számon közzétett döntés [68]-[78]).

[47] Jelen ügyben a korábbi, a költségvetési csalás bűncselekményét megelőző szabályozás szerinti adócsalás bűncselekményének vizsgálata fel sem merül, mivel a cselekmény az elkövetési időre figyelemmel kizárólag a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalásnak minősülhet. Ekként nincs jelentősége annak, hogy az egyes részecselekmények milyen összegű vagyoni hátrányt eredményeztek, a költségvetési csalás esetében a minősítés szempontjából valamennyi részecselekménnyel együttesen okozott vagyoni hátrány összege a meghatározó.

[48] A folytatólagosság törvényi egységének hiánya ugyanakkor a fentebb kifejtettek alapján nem akadályozza az üzletszerűség, mint minősítő körülmény megállapításának, mivel a folytatólagosság és az üzletszerűség nem azonos törvényi fogalmak.

[49] A II. rendű terhelt az irányadó tényállás alapján a költségvetési csalás bűncselekményét bűnsegédként követte el, így az általa elkövetett cselekmény minősítése, valamint a bűncselekményhez kapcsolódó büntetési tétel is a tettes magatartásához igazodik.

[50] A védő által is hivatkozott 3/2011.(X. 14.) Büntető jogegységi határozat II. pontja értelmében amennyiben a felbújtó rendszeres haszonszerzésre törekedve több tettetést bír rá ugyanolyan vagy hasonló olyan bűncselekmény elkövetésére, amelynek az üzletszerű elkövetés a minősítő körülménye, a minősített esetért felelősséggel csak akkor tartozik, ha az üzletszerűség a tettesi bűncselekmény tekintetében is megállapítható. Egyébként a felbújtó ilyen magatartása kizárólag a büntetés kiszabása körében értékelendő. Ez az elv értelemszerűen vonatkozik arra az esetre is, ha a többszöri felbujtás olyan alapcselekményeket vált ki, amelyeket társtettesek nem üzletszerűen követnek el, továbbá arra a bűnsegédre is, akinek cselekménye nem üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményekhez kapcsolódik.

[51] A jogegységi határozat indoklása kifejti, a részesség dogmatikai ismérve, ezáltal járulékos természetének az alapja az, hogy a részesi elkövető tényállási elemet, legyen az személyes körülmény, elkövetési mód, eredmény stb. közvetlenül nem valósíthat meg, márpedig bármely minősítő körülmény a törvényi tényállás része, tényállási elem. A részes azért a bűncselekményért felel, amit a tettes elkövet. A járulékoság elve folytán a részes cselekményének jogi minősítése is a tettesi cselekmény jogi minősítéséhez igazodik. A részesi oldalon tehát üzletszerűen elkövetettként akkor minősülhet a bűncselekmény, ha a

rábírás maga üzletszerű bűnelkövetésre irányul, avagy a bűnsegéd az üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményhez nyújt segítséget.

[52] Mindez jelen ügyre vonatkoztatva azt jelenti, hogy amennyiben a II. rendű terhelt a cselekményt az I. rendű terhelt, mint közvetett tettes bűnsegédeként követte el, a bűnsegédi cselekmény minősítésének a tettes által elkövetett bűncselekmény helyes minősítéséhez kell igazodnia.

[53] A jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállást figyelembe véve, az ügyben eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy az I. rendű terhelt közvetett tettesként követte el a bűncselekményt. Az irányadó tényállás részét képezi az, hogy a cég1. egyetlen, önálló cégjegyzési jogosultsággal rendelkező ügyvezetője valós ügyleti akarat és szándék nélkül tanú2 volt, aki a cégalapításhoz szükséges okiratok aláírásán túl a kft. nevében és képviselőként soha nem járt el, a társaság működtetése és gazdasági tevékenysége végzése nem állt szándékában, arra anyagi lehetősége sem volt, üzletrésének névértékét sem fizette ki. A céget ténylegesen az I. rendű és II. rendű terheltek irányították, a társaság gazdasági tevékenysége körében mind stratégiai, mind pénzügyi kérdésekben ők rendelkeztek döntési jogkörrel. A kft.-t terhelő bevallási kötelezettséget a tényállás szerint ténylegesen az I. rendű terhelt teljesítette, melyhez a II. rendű terhelt a kft. irányításában, döntések meghozatalában és az emailcím rendelkezésre bocsátásával segítséget nyújtott.

[54] A költségvetési csalást tettesként az követheti el, akit személyében terhel a gazdasági társaság adó jogviszonyban fennálló kötelezettségének teljesítése. Amennyiben ez a személy tévedésben van, a tévedésben lévő személyt felhasználó személy a költségvetési csalás esetében közvetett tettesként felel.

[55] A Btk. 12. §-a szerint elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (a továbbiakban együtt: tettesek), valamint a felbújtó és a bűnsegéd (a továbbiakban együtt: részesek).

[56] A Btk. 13. § (2) bekezdése szerint közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben lévő személy felhasználásával valósítja meg.

[57] A Btk. 14. § (2) bekezdése szerint bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.

[58] A Btk. 14. § (3) bekezdése kimondja, a részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.

[59] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy az I. rendű terhelt cselekményének minősítése törvényes, az közvetett tettesként elkövetett, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pont II. fordulata szerint minősülő költségvetési csalás büntette, erre figyelemmel a II. rendű terhelt bűnösségét is az általa bűnsegédként elkövetett, a tettesi minősítéshez igazodó, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b)

pont II. fordulata szerint minősülő költségvetési csalás büntetében kell megállapítani. Mivel a részesekkel szemben a tétessel azonos büntetési tételkeret között kell kiszabni a büntetést, a lényegében ugyanazon történeti tényállásban szereplő cselekményt részesként (bűnsegédként) elkövető II. rendű terhelt esetében a cselekmény közvetett tettesével, az I. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetéssel azonos büntetés nem törvénysértő, különös figyelemmel arra, hogy annak kiszabására eleve kizárólag enyhítő szakasz alkalmazásával került sor [Btk. 82. § (2) bekezdés b) pont]. A Btk. 82. § (2) bekezdés b) pontja értelmében 2 évi szabadságvesztésnél rövidebb tartamú szabadságvesztés kiszabása törvényesen nem is lett volna lehetséges. Ekként a kiszabott büntetés éppen annak ennél enyhébb tartamban vagy büntetési nemből történő meghatározásával válna törvénysértővé.

[60] Mindezekre tekintettel a felülvizsgálati indítvány ebben a részében alaptalan.

[61] A Be. 659. § (5) bekezdésére figyelemmel a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján bírálta felül, hivatalból vizsgálta azonban a Be. 659. § (6) bekezdése szerint a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt okok fennállását. A Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okot képező eljárási szabálysértéseket a Kúria nem állapított meg.

[62] IV. Mindezekre tekintettel a Kúria a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban, a Be. 660. §-a szerint tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a Fővárosi Törvényszék 3.B.1283/2019/63. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.30/2022/8. számú végzését Terheltl II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta, mert a felülvizsgálati indítványnak – nem kizárt részében – nem adott helyt.

[63] A Be. 6. § (4) bekezdése értelmében a Kúria végzése ellen fellebbezésnek, a Be. 650. § (1) bekezdése b) pontja alapján pedig felülvizsgálatnak nincs helye.

[64] A Be. 652. § (6) bekezdése kimondja: minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul.

[65] A Be. 652. § (7) bekezdése értelmében felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal – még más jogosult által is – csak egyszer nyújtható be.

Budapest, 2023. március 7.

Dr. Domonyai Alexa s.k. a tanács elnöke, Dr. Schmidt Péter s.k. előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes s.k. bíró, Dr. Kardos Andrea s.k. bíró, Dr. Tuba István Krisztián s.k. bíró